

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПАРАДОКСИ РОЗВИТКУ

Демченко В. Д.

(Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара,
м. Дніпропетровськ)

Екскурс в історію теоретичних прогнозів, які сповіщали про зародження інформаційного суспільства як нової стадії цивілізації, дозволяє виділити в зарубіжній комунікативістиці три стадії вивчення цього процесу. Якщо на першому етапі вивчення все зростаючої ролі інформаційно-комунікативних чинників розвитку суспільства перепліталось з концепціями постіндустріального капіталізму, то на другому висуваються ідеї розвитку моделей саме інформаційного суспільства, підґрунтям якого стає розвиток нової комп'ютерної техніки. І лише на третьому етапі в 90-ті роки минулого століття акцент переноситься з «практичного» уславлення достоїнств «мережевого світопорядку» на соціально-історичне прогнозування реальних переваг і труднощів переходу до інформаційного суспільства, на специфіку цього процесу в національних та міжнародних контекстах.

Розширення доступу до технологій, що значно посилює диверсифікацію каналів, послуг, а також змісту, які ми спостерігаємо останні десятиліття, змушує нас зробити деякі парадоксальні висновки, вказати на явні протиріччя, з якими людство має справу чи не кожен день. Парадокс полягає в тому, що різноманітність каналів змушує говорити про доступність інформації. З'являються нові форми дефіциту. Ми буквально тонемо в інформації, але відчуваємо нестачу знань.

Інтернет, який став середовищем розвитку віртуальних спільнот, альтернативних реальному суспільству, загрожує людині втратою індивідуальності, точніше підміною реальної особистості сконструйованою трансформованою віртуальною особистістю. Спілкування через Інтернет для багатьох якраз привабливе своїм знеособлюванням, що і призводить до часто незворотної трансформації особистості як неповторної індивідуальної характеристики і особистості як соціокультурного феномену. Такі особливості як стабільна самоідентифікація, індивідуальний стиль реалізації соціальних ролей («творча індивідуальність») активними користувачами Інтернету практично втрачаються. Віртуалізуються не лише суспільні відносини, але й особистості, з яких складається соціум.

Бурхливий розвиток новітніх комунікацій висвітлив ще одну соціальну проблему. Сучасна людина, яка живе у світі глобальних інформаційних потоків,

вже не впевнена у своїй інформаційній свободі та безпеці, як це було раніше. З подальшим розвитком інформаційного суспільства наслідки комунікаційних процесів, що відбуваються у сфері ЗМК, стають все більш очевидними: «старі» ЗМІ переходять в Інтернет, збільшується число каналів цифрового ТБ, розвивається мобільний контент, що зменшує значення колишньої регуляторної функції держави, а, значить, залишає людину сам-на-сам з новітніми засобами комунікації.

Натомість активність незнаних раніше аудиторій, де професіоналізація журналістики та послаблення впливу національних держав на діяльність ЗМК стають ключовими характеристиками сучасного медійного простору. В цих умовах проблема інформаційної безпеки аудиторії набуває все більшої актуальності.